

k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 a napokon sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], občana Poľskej republiky, zastúpeného advokátkou JUDr. Ivanou Tomkowou, Kvačalova 1, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018, rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 a rozhodnutím Okresného úradu Žilina, pozemkového a lesného odboru č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], VURAL a. s., [REDAKČIA], [REDAKČIA], SÚDST, s. r. o., A-Realitná, s. r. o., a [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. septembra 2018 doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej aj „sťažovateľka v 1. rade“), [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej aj „sťažovateľ v 2. rade“), [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA] (ďalej aj „sťažovateľka v 3. rade“), [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA] (ďalej aj „sťažovateľ v 4. rade“), [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA] (ďalej aj „sťažovateľka v 5. rade“), [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej aj

„sťažovateľ v 6. rade“), obchodnej spoločnosti VURAL a. s., Alexandra Rudnaya 23, Žilina (ďalej aj „sťažovateľka v 7. rade“), [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľ v 8. rade“), a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka v 9. rade“), ktorou sťažovatelia v 1. – 9. rade namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“) a žiadajú vydať nález, ktorým ústavný súd konštatuje porušenie uvedených práv týchto sťažovateľov rozsudkom najvyššieho súdu, tento zruší a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a sťažovateľom prizná náhradu trov konania pred ústavným súdom. Sťažnosť sťažovateľov v 1. – 9. rade bola na ústavnom súde vedená pod sp. zn. Rvp 1917/2018.

2. Dňa 26. septembra 2018 bola ústavnému súdu doručená sťažnosť obchodných spoločností SÚDST, s. r. o., Kvačalova 782/11, Žilina (ďalej aj „sťažovateľka v 10. rade“), a A-Realitná, s. r. o., Kvačalova 1171/11A, Žilina (ďalej aj „sťažovateľka v 11. rade“), ktorou tieto sťažovateľky namietajú porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu rovnakým rozsudkom najvyššieho súdu a rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 (ďalej aj „rozsudok krajského súdu“) a žiadajú vydať nález, ktorým ústavný súd konštatuje porušenie uvedených práv týchto sťažovateľiek rozsudkom najvyššieho súdu a rozsudkom krajského súdu, tieto rozsudky zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie a sťažovateľkám prizná náhradu trov konania pred ústavným súdom. Sťažnosť sťažovateľiek v 10. a 11. rade bola na ústavnom súde vedená pod sp. zn. Rvp 1938/2018.

3. Dňa 28. septembra 2018 bola ústavnému súdu doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], občana Poľskej republiky (ďalej aj „sťažovateľ v 12. rade“, sťažovatelia v 1. – 12. rade ďalej spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rovnakými rozsudkami najvyššieho súdu a krajského súdu, ako aj rozhodnutím Okresného úradu Žilina, pozemkového a lesného odboru (ďalej aj „okresný úrad“ alebo „správny orgán“) č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 (ďalej aj „rozhodnutie okresného úradu“). Sťažovateľ v 12. rade žiada vydať nález, ktorým ústavný súd konštatuje porušenie jeho označených práv rozsudkom najvyššieho súdu, rozsudkom krajského súdu a rozhodnutím okresného úradu, tieto rozhodnutia alternatívne zruší a vec vráti okresnému úradu na ďalšie konanie alebo prizná sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 70 000 €, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom. Sťažnosť sťažovateľa v 12. rade bola na ústavnom súde vedená pod sp. zn. Rvp 1932/2018.

4. Ústavný súd v záujme hospodárnosti konania po zistení, že sťažnosti sťažovateľov v 1. – 12. rade sa týkajú rovnakého konania pred okresným úradom, krajským súdom i najvyšším súdom, skutkovo spolu súvisia a sťažovatelia nimi namietajú porušenie obdobných práv, podľa § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku spojil konania vedené pod sp. zn. Rvp 1917/2018, sp. zn. Rvp 1932/2018 a sp. zn. Rvp 1938/2018 uzneseniami ústavného súdu č. k. PLs. ÚS 30/2018-8 zo 14. novembra 2018 a č. k. II. ÚS 520/2018-11 z 15. novembra 2018 na spoločné konanie.

5. Ako zo sťažností sťažovateľov v 1. – 12. rade a z k nim pripojených príloh vyplynulo, títo sťažovatelia boli ako navrhovatelia (spoločne s mestom Žilina a obchodnými spoločnosťami [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]) účastníkmi konania vedeného na krajskom súde pod sp. zn. 29 Sp 11/2016, v ktorom sa proti okresnému úradu domáhali opravným prostriedkom zrušenia jeho rozhodnutia č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015.

6. Okresný úrad rozhodnutím č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 po zistení splnenia podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. d) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pôde“), t. j. odňatia bez náhrady postupom podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Sb. n. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov v znení neskorších predpisov, podľa § 9 ods. 4 zákona o pôde priznal dňom právoplatnosti rozhodnutia spolu 121 oprávneným osobám a dedičom oprávnených osôb vlastnícke právo k pozemkom špecifikovaným v rozhodnutí v uvedených spoluvlastníckych podieloch s tým, že Okresný úrad Žilina, katastrálny odbor na základe tohto rozhodnutia zapíše tieto nehnuteľnosti na list vlastníctva v prospech oprávnených osôb a dedičov oprávnených osôb. Ďalšími výrokmi tohto rozhodnutia okresný úrad priznal rovnakým oprávneným osobám a ich dedičom podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o pôde vo vzťahu k iným nehnuteľnostiam právo na náhradu po zistení, že tieto boli ku dňu účinnosti zákona o pôde zastavané a v súčasnosti sú vo vlastníctve fyzických osôb a právnických osôb, a vyslovil, že vo vzťahu k ďalším konkrétnym oprávneným osobám, ktoré v priebehu konania zomreli, ako aj o zostávajúcej časti uplatneného reštitučného nároku (ďalšie v rozhodnutí špecifikované nehnuteľnosti) rozhodne samostatne. Vo vzťahu k ďalším žiadateľom samostatným výrokom rozhodol, že nie sú oprávnenými osobami, resp. si nárok neuplatnili v zákonom stanovenej lehote, a preto nesplnili zákonom stanovené podmienky. Okresný úrad takto rozhodol v reštitučnom konaní vedenom podľa zákona o pôde o žiadosti Bývalých urbárikov obce Závodie a žiadosti Urbárskej obce Žilina-Závodie o navrátenie majetku začatom ešte v roku 1992. Povinnou osobou v tomto konaní bolo mesto Žilina, konanie bolo vedené za účasti sťažovateľov v 1. – 12. rade a obchodných spoločností [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ]

7. Sťažovatelia v 1. – 12. rade v priebehu reštitučného konania poukázali na to, že sú vlastníckymi nehnuteľnosťami na novovytvorených parcelách, ktoré sú súčasťou pozemkov, ktoré boli predmetom reštitučného konania a napokon k nim bolo oprávneným osobám a dedičom oprávnených osôb priznané vlastnícke právo, a sú ako vlastníci nehnuteľností riadne

zapísaní na príslušných listoch vlastníctva. Sťažovatelia v 1. – 5. rade majú na svojich pozemkoch postavené domy a aj pozemky vo vlastníctve sťažovateľov v 6. – 9. rade sú vedené v katastri nehnuteľností ako zastavané plochy. Sťažovateľ v 10. rade má k nehnuteľnostiam, ktoré využíva a pôvodne bol ich vlastníkom, uzatvorenú leasingovú zmluvu s [REDAKOVANÉ], s predkupným právom. Sťažovateľ v 11. rade je vlastníkom nehnuteľnosti vedenej v katastri nehnuteľností tiež ako zastavanej plochy, obdobne na pozemku vo vlastníctve sťažovateľa v 12. rade je vybudovaná spevnená plocha a nehnuteľnosť bola sťažovateľom v 12. rade podstatne zhodnotená. Sťažovatelia sa v priebehu reštitučného konania bránili tým, že vlastnícke právo k svojim nehnuteľnostiam nadobudli dobromyseľne od predchádzajúcich vlastníkov, pričom nemali vedomosť o tom, že pozemky sú predmetom reštitučného nároku. Vedenie reštitučného konania nebolo zapísané ani na listoch vlastníctva. Bránili sa i tým, že pozemky nie je možné využiť na účel daný zákonom o pôde, a poukázali na to, že ani ku dňu účinnosti zákona o pôde pozemky neboli súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho fondu, pretože boli rozhodnutím príslušného štátneho orgánu z neho natrvalo vyňaté pre účely výstavby technického dvora pre Technické služby mesta Žilina a navyše v súčasnosti sú zastavané stavbami vo vlastníctve sťažovateľov, ktorí nie sú povinnými osobami. Z týchto dôvodov priznaniu vlastníctva k nim oprávneným osobám a dedičom oprávnených osôb bránia zákonné prekážky uvedené v § 11 ods. 1 písm. a) a d) zákona o pôde.

8. Okresný úrad v rozhodnutí č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 dospel k záveru, že ani tieto argumenty sťažovateľov nebránia priznaniu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam oprávneným osobám a ich dedičom. Na obranu sťažovateľov reagoval konštatovaním, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že pozemky sťažovateľov neboli ku dňu účinnosti zákona o pôde zastavané žiadnou stavbou, v čase ich odňatia tvorili súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu a na poľnohospodárke účely sú naďalej využiteľné. Okresný úrad síce uznal, že v čase následných prevodov pozemkov pôvodne vo vlastníctve povinnej osoby mesta Žilina do vlastníctva sťažovateľov v katastri nehnuteľností nebola vyznačená poznámka o tom, že pozemky sú dotknuté reštitúciou, avšak za rozhodujúce považoval, že povinná osoba (mesto Žilina) previedla vlastnícke právo k pozemkom ich prvým nadobúdateľom až po nadobudnutí účinnosti zákona o pôde,

a teda povinná osoba pozemky previedla napriek zákonnému zákazu obsiahnutému v § 5 ods. 3 zákona o pôde, podľa ktorého povinná osoba odo dňa účinnosti zákona o pôde nemôže takéto veci, ich súčasti a príslušenstvo previesť do vlastníctva iného. Toto ustanovenie zároveň výslovne stanovuje, že takéto právne úkony sú neplatné. Okresný úrad konštatoval, že zmluvy, ktorými sťažovatelia svoje nehnuteľnosti nadobudli, sú preto absolútne neplatné. V tejto situácii považoval za správne a spravodlivé poskytnúť ochranu oprávneným osobám, ktoré si riadne uplatnili reštitučný nárok, a to aj s poukazom na to, že uzatvorením kúpnych zmlúv došlo k zásahu do práva na majetok oprávnených osôb neprípustným spôsobom.

9. Krajský súd o opravnom prostriedku sťažovateľov rozhodol rozsudkom č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 tak, že rozhodnutie okresného úradu potvrdil a navrhovateľom náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru, že rozhodnutie okresného úradu je zákonné a odvolacie námietky sťažovateľov (i ostatných navrhovateľov) sú nedôvodné. Konštatoval, že reštitučný nárok bol oprávnenými osobami uplatnený riadne a včas. Ďalej sa krajský súd zaoberal námietkami sťažovateľov, podľa ktorých naturálnej reštitúcii pozemkov bránia zákonné prekážky uvedené v § 11 zákona o pôde. Vo vzťahu k posúdeniu charakteru pozemkov najprv krajský súd konštatoval, že v zmysle judikatúry najvyššieho súdu (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžo 203/2008) je potrebné tento charakter posudzovať ku dňu účinnosti zákona o pôde (24. júna 1991). Stotožnil sa so záverom okresného úradu, podľa ktorého v čase prechodu pozemkov štátu išlo o pozemky, ktoré spĺňali kritérium poľnohospodárskej využiteľnosti, a preto sa na nich zákon o pôde vzťahuje, pretože tento záver vyplynul z výsledkov vykonaného dokazovania. Naturálnej reštitúcii preto nebránilo ustanovenie § 11 ods. 1 písm. d) zákona o pôde. Preukázaný vykonaným dokazovaním bol aj záver okresného úradu o tom, že k 24. júnu 1991 sa charakter pozemkov nezmenil (najmä letecké snímky lokality z roku 1990 a 1992 z Topografického ústavu Banská Bystrica). Krajský súd poukázal i na to, že do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patria nielen pozemky bezprostredne slúžiace poľnohospodárskej výrobe, ale aj pozemky, ktoré sú pre ňu nenahraditeľné (ako napríklad poľné cesty atď.), ako to vyplýva aj z rozhodovacej praxe (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 95/2009), a ďalej aj na to, že pre rozhodnutie o vydaní alebo nevydaní

pozemkov nie je rozhodujúce, aký druh pozemkov je uvedený v katastri nehnuteľností (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. M Sždo 13/2002). Prekážkou poľnohospodárskeho využitia pozemku a vydania pozemku nie sú ani vedenia elektrickej energie, osvetlenia, oplotená, ktoré nebránia poľnohospodárskemu využitiu pozemku (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. SŽ-o-KS 90/2003). Krajský súd považoval za nesporné, že k prevodom pozemkov z povinnej osoby došlo až po účinnosti zákona o pôde, čím došlo aj k porušeniu § 5 ods. 3 zákona o pôde s následkom absolútnej neplatnosti právnych úkonov (obdobne rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Sžo 526/2009). Pokiaľ sťažovatelia tvrdili, že naturálnej reštitúcii bráni § 11 ods. 1 písm. a) zákona o pôde, t. j. vlastníctvo pozemku fyzickou osobou, ani tento dôvod nepovažoval krajský súd za daný, a to preto, že táto zákonná prekážka je naplnená iba vtedy, ak by išlo o pozemok vo vlastníctve fyzickej osoby ku dňu účinnosti zákona o pôde, pričom jednotliví sťažovatelia nadobudli vlastnícke právo k svojim pozemkom až po tomto dni a v čase, keď už bolo potrebné aplikovať aj § 5 ods. 3 zákona o pôde. Pokiaľ sťažovatelia dôvodili svojou dobromyseľnosťou pri nadobúdaní pozemkov, krajský súd poukázal na to, že tieto otázky nie je oprávnený riešiť v tomto konaní aj vzhľadom na § 5 ods. 3 zákona o pôde. Krajský súd v závere rozhodnutia dodal, že sťažovateľom nič nebránilo pred nadobudnutím nehnuteľnosti preveriť si na pozemkovom úrade, či práve k danej nehnuteľnosti bol uplatnený reštitučný nárok, čím samotní sťažovatelia mohli predísť vzniku zložitej situácie, do ktorej sa napokon dostali.

10. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia odvolanie. Sťažovatelia v 1. – 9. rade poukázali najmä na to, že predmetné pozemky boli súčasťou oplateného areálu Technických služieb mesta Žilina pre účely skladových priestorov posypovej soli, parkovania mechanizmov, ako aj čerpania pohonných hmôt do dopravných prostriedkov, pričom výstavba areálu bola riadne povolená v súlade s vtedy platným územným plánom mesta Žilina. Ďalej namietali, že rozhodnutím o priznaní vlastníckeho práva oprávneným osobám a dedičom oprávnených osôb došlo k vzniku tzv. holého vlastníctva, čo nie je účelom reštitučného konania. Aj sťažovatelia v 10. a 11. rade v odvolaní uviedli, že pozemky boli súčasťou oplateného areálu Technických služieb mesta Žilina, pričom bezprostredne slúžili prevádzke podniku. Aj oni namietali ochranu práv nadobudnutých v dobrej viere a zdôraznili, že v čase nadobudnutia pozemkov na liste vlastníctva nebola

zapísaná žiadna t'archa či poznámka o vedení akéhokolvek konania. Sťažovateľ v 12. rade namietal, že z dôkazov vykonaných v správnom konaní jednoznačne nevyplýval nepochybný záver o skutočnom charaktere pozemkov k rozhodnému obdobiu. Okresný úrad i krajský súd dospeli preto k nesprávnemu záveru o tom, že pozemok patril do poľnohospodárskeho pôdneho fondu. V rozhodnom období boli predmetné pozemky vrátane dotknutého pozemku zastavané ucelenou stavbou „*skleníkové hospodárstvo TSMŽ - Žilina - Závodie*“. Pozemky bolo potrebné posudzovať v reštitučnom konaní ako jeden celok. Navyše aj na delimitačnom liste bola uvedená poznámka, že odňatie bolo „*majetkovo-právne vysporiadané*“. Krajský súd dostatočne nedocenil, že v tejto veci došlo k stretu základného práva na vlastníctvo reštituentov a sťažovateľov, ktorí svoje pozemky nadobudli v dobrej viere, a takýto stret je potrebné riešiť s dôrazom na zásadu proporcionality.

11. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 rozsudok krajského súdu potvrdil, pretože dospeľ k záveru, že je vo výroku vecne správny [§ 219 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)].

12. Rozsudok krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 nadobudol právoplatnosť 31. júla 2018.

13. Sťažovatelia v 1. – 9. rade sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 odôvodnili tým, že najvyšší súd sa vôbec nezaoberal otázkou účelu zákona o pôde v spojitosti s otázkou existencie zákonných prekážok vydania nehnuteľností oprávneným osobám a nevzal do úvahy právo sťažovateľov v 1. – 9. rade pokojne užívať svoj majetok. Podľa názoru sťažovateľov v 1. – 9. rade okresný úrad a neskôr aj krajský súd a najvyšší súd nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, keď dospeli k záveru, podľa ktorého pozemky pred účinnosťou zákona o pôde

tvorili poľnohospodársky pôdny fond, pretože z neho boli vyňaté, dostali charakter zastavaných pozemkov a tvorili stavebne uzatvorený areál Technických služieb mesta Žilina s platne povolenými stavbami v súlade s územným plánom. K vyňatiu pozemku z poľnohospodárskeho pôdneho fondu došlo rozhodnutím bývalého Okresného národného výboru č. PLVH-733/1973-2012.1/šk z 18. decembra 1973, výstavba oplotenia areálu Technických služieb mesta Žilina bola povolená bývalým Mestským národným výborom listom zo 17. februára 1986. Už v tom čase v areáli stáli stavby – prístrešky na betónových základoch slúžiace na uskladnenie materiálu a parkovanie vozidiel. V roku 1986 bola vypracovaná projektová dokumentácia pre rozšírenie výstavby areálu Technických služieb mesta Žilina o garáže a centrálny sklad. Stavby postavené v areáli pred rokom 1991 boli povolenými stavbami a nachádzali sa v areáli aj v čase nadobudnutia účinnosti zákona o pôde, čo znamená, že pozemky stratili charakter poľnohospodárskej pôdy. Z legendy k projektu z roku 1986 vyplýva, že v areáli sa nachádzali komunikácie, kanalizácia, trafostanica, čerpacia stanica, stĺpy vonkajšieho osvetlenia, vodomerná šachta. Pokiaľ okresný úrad rozhodol o tom, že vydaniu nepodlieha pozemok, na ktorom bola postavená čerpacia stanica, rovnako mal postupovať aj vo vzťahu k ďalším pozemkom zastavaným uvedenými stavbami. Pri skúmaní účelu zákona o pôde je potrebné vychádzať nie z pohľadu obnovenia vlastníckeho práva reštituentov, ale z obnovenia pôvodného účelu tohto vlastníctva, t. j. obnovenia využitia pozemkov na účel daný zákonom. Tento účel už pozemky spĺňať nemôžu. Účelom zákona o pôde nebolo spôsobiť nové krivdy, a to tentokrát sťažovateľom v 1. – 9. rade, ktorí svoje pozemky nadobudli dobromyseľne a následne ich i zrekultivovali. Existenciu zákonnej prekážky podľa § 11 ods. 1 písm. d) zákona o pôde je síce potrebné skúmať skutočne ku dňu jeho účinnosti, no v prípade sťažovateľov v 1. – 9. rade aj v tomto čase boli už pozemky zastavané. Aj pri posúdení účelu využitia pozemkov je zrejmé, že ak tieto boli súčasťou areálu Technických služieb mesta Žilina, nemohli slúžiť základnému účelu zákona, poľnohospodárskej výrobe. Existenciu stavieb v čase nadobudnutia účinnosti zákona o pôde potvrdili i viacerí v konaní pred okresným úradom vypočutí svedkovia. Pri miestnej obhliadke boli nájdené zostatky oplotenia, betónové pásy, inžinierske stavby. Navyše, hoci okresný úrad umožnil sťažovateľom nahliadnutie do spisu, neoboznámil ich osobitne s podkladmi na vydanie rozhodnutia, a tým procesne pochybil. Napriek tomu, že cieľom zákona o pôde je realizácia

vlastníckeho práva oprávnených osôb obhospodarovaním poľnohospodárskej pôdy, v tomto prípade takýmto spôsobom oprávnené osoby nadobudnuté vlastnícke právo realizovať zjavne nemôžu. Využiť obsah svojho nadobudnutého vlastníctva k pozemkom v reštitúcii môžu iba tak, že pozemky predajú. To však nie je účelom reštitúcie podľa zákona o pôde. Práve pre naplnenie princípu proporcionality ochrany vlastníckych práv, pre vyvažovanie stretu existujúcich práv zákonodarca do zákona o pôde začlenil inštitút náhrad pre prípad nemožnosti vydania nehnuteľnosti pre zákonnú prekážku. Najvyšší súd sa naplnením princípu proporcionality nezaoberal vôbec. Tento princíp mal zohľadniť pri výklade aplikovaných ustanovení zákona o pôde a poskytnúť tak ochranu vlastníckemu právu sťažovateľov v 1. – 9. rade. Prístup najvyššieho súdu bol neprimerane formalistický a nijako nezohľadnil, že sťažovatelia v 1. – 9. rade pri nadobúdaní pozemkov vychádzali z údajov katastra, ktoré neobsahovali žiadnu zmienku o reštitučnom konaní, išlo o pozemky podľa údajov katastra nehnuteľností zastavané a ani v následne vedenom konaní o vydanie územného a stavebného povolenia nemuselo už dôjsť k ich vyňatiu z poľnohospodárskeho pôdneho fondu. O reštitučnom konaní sa sťažovatelia v 1. – 9. rade dozvedeli až v roku 2012, keď boli do reštitučného konania prizvaní. Aj k zmene intravilánu v danej časti na extravilán došlo až v priebehu reštitučného konania. Nie sťažovatelia v 1. – 9. rade sa mali aktívne zaujímať o to, či pozemky, ktoré hodljú nadobudnúť, nie sú dotknuté reštitúciou, ako to uviedol krajský súd, ale naopak, žiadatelia o reštitúciu sa mali postarať o zápis príslušnej poznámky do katastra nehnuteľností o vedení reštitučného konania. Navyše aj samotný okresný úrad, resp. ešte pozemkový úrad zanedbal svoje povinnosti, ak takto nepostupoval a poznámku nechal vyznačiť až v čase existencie vlastníctva sťažovateľov v 1. – 9. rade. Sťažovatelia v 1. – 9. rade poukázali i na to, že rozhodnutie najvyššieho súdu je nedostatočne odôvodnené, je nepresvedčivé a arbitrárne.

14. Sťažovatelia v 10. a 11. rade sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ku ktorému malo dôjsť rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018, ako aj rozsudkom krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 odôvodnili obdobne. Popísali,

akým spôsobom nadobudli svoje pozemky, zdôraznili, že sa tak stalo v dobrej viere, vychádzajúc z údajov katastra nehnuteľností. Napriek tomu im bolo napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu vlastnícke právo k nim odňaté. V situácii, keď nemožno zachovať maximum vlastníckych práv reštituentom i sťažovateľom v 10. a 11. rade, malo byť úlohou najvyššieho súdu zvažovať všeobecné súvislosti kolízie práv oboch skupín subjektov, individuálne okolnosti veci a zohľadniť princíp všeobecnej spravodlivosti. Pritom by malo platiť, že vyššie riziko má znášať nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere. Nie je možné akceptovať, aby na jednej strane kataster nehnuteľností povolil vklad vlastníctva v prospech sťažovateľov v 10. a 11. rade a následne ich iný štátny orgán rovnakého vlastníctva zbavil. Ak na jednej strane stálo vlastnícke právo sťažovateľov v 10. a 11. rade a na druhej strane právo reštituentov na zmiernenie ich krivdy, potom mal byť tento konflikt vyriešený tak, aby ostalo na jednej strane zachované vlastníctvo sťažovateľov v 10. a 11. rade, a na druhej strane, aby boli v maximálnej možnej miere zmiernené krivdy reštituentom. Tento cieľ bolo možné dosiahnuť takým výkladom ustanovení zákona o pôde, ktorý by viedol k poskytnutiu náhrady reštituentom za súčasného nevydania sporných pozemkov, a tým zároveň k zachovaniu vlastníctva sťažovateľov v 10. a 11. rade. Inak dochádza k nepomeru medzi cieľom reštitučného zákonodarstva (zmierniť krivdy) a prostriedkom, ktorý bol na to využitý a ktorého dôsledkom bola strata vlastníctva sťažovateľov v 10. a 11. rade.

15. Aj sťažovateľ v 12. rade namietané porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018, rozsudkom krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 a rozhodnutím okresného úradu č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 odôvodnil obdobným spôsobom. Poukázal na to, že je vedený ako výlučný vlastník svojho pozemku v katastri nehnuteľností, ktorý nadobudol v roku 2012 od svojho právneho predchodcu, ktorý ho v roku 2007 nadobudol od mesta Žilina. Ani sťažovateľ v 12. rade, ani jeho právny predchodca nemali žiadne pochybnosti o vlastníctve svojho právneho predchodcu. Stavebné úpravy na nehnuteľnosti vykonal právny predchodca sťažovateľa

v 12. rade na základe riadneho stavebného povolenia a nehnuteľnosť bola nimi zhodnotená. Sťažovateľ v 12. rade poukázal na to, že reštitučné konanie trvalo viac než 26 rokov, správny orgán i súde boli nečinné, v konaní dochádzalo k zbytočným priet'ahom. Okresný úrad, krajský súd i najvyšší súd nesprávne zistili skutkový stav veci, nespravodlivo vec právne posúdili. Mali sa odchýliť od doslovného znenia zákona, pretože to vyžadoval účel zákona o pôde i požiadavka jeho ústavne súladného výkladu. Skutkový stav bol zistený nesprávne najmä preto, že nebolo zohľadnené zastavanie pozemku v rozhodnom čase. Nehnuteľnosť bola zastavaná ucelenou stavbou skleníkového hospodárstva Technických služieb mesta Žilina. Ako z delimitačných listov vyplýva, všade bolo uvádzané, že odňatie bolo majetkovoprávne vysporiadané. Najvyšší súd síce poukázal na to, že vo veci dochádza k stretu práva reštituentov na navrátenie pozemkov a vlastníckeho práva sťažovateľa v 12. rade, pričom ide o dve rovnocenné práva, no tento stret ústavne súladne nevyriešil. Najvyšší súd mal pri riešení tejto kolízie vykonať test proporcionality, zaoberať sa vhodnosťou, potrebnosťou i pomeraním samotných v kolízii stojacich práv a zohľadniť aj princíp minimalizácie zásahov do základných práv. Pretože je nesporné, že sťažovateľ v 12. rade nadobudol svoje vlastnícke právo dobromyseľne, mal najvyšší súd vziať do úvahy všetky individuálne okolnosti veci a na základe dobromyseľnosti sťažovateľa v 12. rade dospieť k záveru, že táto odôvodňuje poskytnutie ochrany jeho vlastníckemu právu. Právo predsa neexistuje preto, aby legitimizovalo nerozumné a nespravodlivé dôsledky, ale preto, aby prinášalo racionálne a spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi subjektmi. Pokiaľ najvyšší súd nabáda sťažovateľa v 12. rade riešiť situáciu podaním určovacej žaloby, to jednak iba predlžuje stav právnej neistoty všetkých zúčastnených a jednak takéto riešenie povedie napokon iba k tomu, že bude určené vlastníctvo sťažovateľovi v 12. rade alebo reštituentom a druhá strana nezíska nič. Tak, ako je nespravodlivé, aby stratil svoju nehnuteľnosť sťažovateľ v 12. rade, nespravodlivé je aj to, aby reštituenti stratili to, čo v reštitúcii získali. Spravodlivé riešenie malo byť nastolené už najvyšším súdom, a to takým výkladom zákona o pôde, ktorý by vniesol do právnych vzťahov spravodlivú rovnováhu. Sťažovateľ preto navrhol ústavnému súdu alternatívne rozhodnúť buď tak, že ústavný súd zruší napadnuté rozhodnutia a vráti vec okresnému úradu, alebo tieto rozhodnutia nezruší (ponechá ich v platnosti) a sťažovateľovi v 12. rade

prizná primerané zadost'učinenie vo výške 70 000 €, čím dôjde k spravodlivému usporiadaniu vzťahov.

II.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

18. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

19. Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosti sťažovateľov v 1. – 12. rade podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na ich odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

20. Sťažovatelia namietali porušenie týchto ustanovení ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu:

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

21. Ústavný súd sa najprv zaoberal posúdením svojej právomoci vo vzťahu k jednotlivým častiam sťažností, a to k tým, ktoré smerovali proti rozhodnutiu okresného úradu č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015 a rozsudku krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016.

22. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej praxi opakovane poukazuje na skutočnosť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej

právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

23. Podstata a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

24. Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy môže preto vzhľadom na princíp subsidiárnej právomoci ústavného súdu zásadne smerovať iba proti právoplatnému rozhodnutiu orgánu verejnej moci, ktorý vo veci rozhodol po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov, resp. iných právnych prostriedkov nápravy, ktoré mal sťažovateľ k dispozícii v poslednom stupni (IV. ÚS 85/2013).

25. Sťažovateľ v 12. rade namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okrem iných aj rozhodnutím okresného úradu č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015. Proti tomuto rozhodnutiu okresného úradu bol prípustný opravný prostriedok, o ktorom patrilo rozhodnúť krajskému súdu (§ 246 ods. 1 OSP, § 250l a nasl. OSP). Sťažovateľ v 12. rade opravný prostriedok podal a krajský súd o ňom rozhodol rozsudkom č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016. Krajský súd bol teda orgánom, ktorý bol oprávnený, ale aj povinný poskytnúť základným právam sťažovateľa v 12. rade ochranu v prípade zistenia, že okresný úrad do nich zasiahol svojím postupom alebo rozhodnutím. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o opravnom prostriedku sťažovateľa v 12. rade v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto túto časť

sťažnosti sťažovateľa v 12. rade musel odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

26. Ústavný súd sa ďalej zaoberal sťažnosťou sťažovateľov v 10. a 11. rade v časti, ktorou namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016, ako aj sťažnosťou sťažovateľa v 12. rade v časti, ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016. Vychádzajúc z princípu subsidiarity svojej právomoci, ústavný súd konštatuje, že ani vo vzťahu k rozsudku krajského súdu nemôže byť daná jeho právomoc na rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľov v 10. – 12. rade, pretože orgánom, ktorý bol oprávnený, ale aj povinný poskytnúť základným právam sťažovateľov v 10. – 12. rade ochranu v prípade zistenia, že krajský súd do nich svojim rozhodnutím zasiahol, bol najvyšší súd v konaní o odvolaní proti rozsudku krajského súdu. Sťažovatelia v 10. – 12. rade odvolanie podali a najvyšší súd o ňom rozhodol rozsudkom sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018. Ústavný súd preto aj v tejto časti sťažnosti sťažovateľov v 10. – 12. rade odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na ich prerokovanie.

27. Sťažovateľ v 12. rade ďalej namietal porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018, rozsudkom krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016 a rozhodnutím okresného úradu č. OU-ZA-PLO 2015/000573-180/RII z 27. októbra 2015. Argumentoval tým, že reštitučné nároky boli uplatnené na správnom orgáne v roku 1992, okresný úrad o nich rozhodoval 23 rokov a k prieťahom došlo i v rozhodovaní krajského súdu a najvyššieho súdu.

28. Ústavný súd vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie tohto základného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou podstatou, účelom a cieľom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Za tejto situácie považuje ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v 12. rade v tejto časti za zjavne neopodstatnenú. Po právoplatnom skončení súdneho konania rozhodnutím najvyššieho súdu nie je možné domáhať sa vyslovenia zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže stav právnej neistoty sťažovateľa v 12. rade bol týmto právoplatným rozsudkom odstránený. Pokiaľ preto sťažovateľ v 12. rade namieta sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. septembra 2018 porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku zbytočných prietáhov v konaní vedenom v jeho veci, robí tak po právoplatnom skončení konania, a preto musel ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v 12. rade v tejto časti odmietnuť podľa § 25 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

29. V zostávajúcej časti tak ostali predmetom posúdenia ústavného súdu tie časti sťažností sťažovateľov v 1. – 12. rade, ktoré tvorili podstatu námietok sťažovateľov a ktoré smerovali proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018. Sťažovatelia nimi namietali, že týmto rozsudkom došlo jednak k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a jednak základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu (sťažovatelia v 1. – 9. rade), resp. sťažovatelia v 10. a 11. rade i porušenie základného práva na vlastníctvo podľa čl. 11 ods. 1 listiny a sťažovateľ v 12. rade iba porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

30. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi

označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

31. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

32. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

33. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok

porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

34. Najvyšší súd po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu dôvodov uvedených v odvolaniach rozsudok sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 odôvodnil s poukazom na § 219 ods. 2 OSP tým, že *„preskúmaním veci zistil, že zákonné podmienky na navrátenie vlastníctva oprávneným osobám splnené boli. Vydaním tohto rozhodnutia však vznikla situácia duplicitného vlastníctva, pretože predmetné pozemky boli v období od ich nadobudnutia Mestom Žilina (navrhovateľ 1/) na základe protokolu o prevode vlastníctva vecí, postúpení majetkových práv záväzkov v zmysle § 14 zákona SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí zo dňa 02. 12. 1991 od Technických služieb Mesta Žilina - v likvidácii, predmetom ďalších prevodov. Pri vzniku duplicitného vlastníctva významnou príčinou bolo, že v katastri nehnuteľností nebola zapísaná poznámka o uplatnení reštitučného nároku a samotná Správa katastra Žilina nezistila žiadnu právnu prekážku prevodu predmetných pozemkov. Reštitučný nárok bol podľa napadnutého rozhodnutia uplatnený dňa 25. 3. 1993 na bývalom Pozemkovom úrade v Žiline. Z obsahu administratívneho spisu vyplýva, že odporca Okresný úrad Žilina požiadal Okresný úrad Žilina, katastrálny odbor o zápis poznámky v súvislosti s uplatneným reštitučným nárokom až listom zo dňa 08. 04. 2015 č. OU-ZA-PL0 214/000573-101.“*

35. Ďalej najvyšší súd v odôvodnení rozsudku sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 uviedol, že *„napriek tomu, že prevody nehnuteľnosti v zmysle blokačného ustanovenia § 5 ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. sú neplatné, nie je možné súčasne vylúčiť nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním u dobromyseľných držiteľov (na základe neplatného právneho titulu), u ktorých za daných okolností nebolo možné predpokladať vedomosť o uplatnenom reštitučnom nároku.“*

36. Najvyšší súd však zároveň dospel k záveru, že v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu o opravnom prostriedku smerujúcom proti rozhodnutiu okresného úradu v reštitučnom konaní mu nesvedčí právomoc riešiť otázku takto

vzniknutého duplicitného vlastníctva, pretože „na vyriešenie sporu duplicitného vlastníctva je príslušný okresný súd v civilnom konaní“, v dôsledku čoho najvyšší súd konštatoval, „že pri splnení podmienok reštitučného zákona nemôže prihliadať na prípadný vznik vydržania u iných osôb. Takýto nárok musí byť výsledkom sporového konania, vrátane dokazovania, ktoré nie je možné v konaní pred správnymi súdmi vykonať. Pri duplicitnom vlastníctve ide o stret dvoch nezávislých vlastníckych titulov.“.

37. Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a obdobne aj v zmysle čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

38. Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu, ktoré je potrebné posudzovať v celosti spolu s odôvodnením rozsudku krajského súdu č. k. 29 Sp 11/2016-119 z 21. októbra 2016, ktoré je v tomto prípade vyčerpávajúce a presvedčivé, konštatuje, že najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na otázku, z akých dôvodov považoval rozsudok krajského súdu za vecne správny a z akých dôvodov argumentácia v odvolaniach sťažovateľov proti nemu nemohla obstáť. Najvyšší súd sa stotožnil so skutkovými zisteniami i právnym posúdením veci krajským súdom a vo vzťahu k najpodstatnejšej otázke veci, t. j. akým spôsobom zohľadniť prípadnú dobromyseľnosť sťažovateľov pri nadobúdaní ich vlastníctva, vysvetlil, z akých dôvodov mu nepatrí právomoc v tomto druhu konania vyriešiť otázku duplicitného vlastníctva. Odkaz na dôvody rozhodnutia krajského súdu považuje ústavný súd v tomto prípade za postačujúci aj

s ohľadom na povahu argumentácie sťažovateľov v podaných odvolaniach, ktorá v zásade korešpondovala s ich argumentáciou v skoršom priebehu konania. Odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia. Nemožno tak prisvedčiť názoru sťažovateľov, podľa ktorého je rozhodnutie najvyššieho súdu odôvodnené nedostatočne či nepresvedčivo.

39. Pokiaľ sťažovatelia v sťažnostiach ústavnému súdu poukazovali na to, že okresný úrad a následne správne súdy nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, pokiaľ ide o zastavanosť pozemkov ku dňu účinnosti zákona o pôde, keď dospeli k záveru, že pozemky (okrem pozemku, na ktorom stála čerpacia stanica) zastavané boli, resp. pokiaľ ide o charakter pozemkov v rozhodnom čase a ich využiteľnosť, a naopak, okresný úrad s odkazom na vykonané dôkazy uzavrel, že pozemky v rozhodnom čase zastavané neboli a charakter si zachovali, ústavnému súdu nepatrí preskúmať tieto skutkové závery okresného úradu a krajského súdu, s ktorými sa stotožnil aj najvyšší súd. Ústavný súd môže preskúmať skutkové závery všeobecného súdu iba vtedy, keď by z nich vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. V tomto prípade sa skutkový záver okresného úradu a správnych súdov o nezastavanosti pozemkov a ich charaktere v danom čase odvíja od konkrétne označených dôkazov a sťažovatelia svoj pohľad na vec a svoje dôkazy, ktoré podľa ich presvedčenia svedčia pre iný záver, mali možnosť v konaní predložiť a aj okresnému úradu predložili. Pokiaľ sťažovatelia v 1. – 9. rade poukazujú na to, že osobitne neboli upovedomení správnym orgánom o obsahu spisu a podkladoch na rozhodnutie, sami dodávajú, že im bolo riadne umožnené do spisu nahliadnuť a s obsahom dôkazov zabezpečených okresným úradom sa takto oboznámili a aj na nich reagovali. Ani z obsahu sťažností sťažovateľov tak nemožno vyvodiť, že by spôsob vykonania dokazovania správnym orgánom mohol viesť k porušeniu ich základných práv.

40. Sťažovatelia vo svojich sťažnostiach ústavnému súdu argumentovali však najmä tým, že najvyšší súd mal vykladať aplikované ustanovenia zákona o pôde spôsobom, ktorý

by zohľadnil konflikt práva reštituentov na nadobudnutie pozemkov a práva sťažovateľov na zachovanie vlastníctva a účel aplikovaných noriem, t. j. najmä účel zákona o pôde a jeho ustanovení upravujúcich prípady, v ktorých pozemky nie je možné pre prekážku vydať.

41. Z pohľadu ústavnoprávneho je vždy potrebné určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom môže mať za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva (m. m. I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011). Inými slovami, v prípadoch posudzovania individuálnych sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je úlohou ústavného súdu preskúmať príslušné právne predpisy a prax *in abstracto*, ale obmedziť sa, nakoľko je to len možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia, či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

42. Ako z preambuly zákona o pôde vyplýva, tento zákon bol prijatý s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo vo vzťahu k vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, a ďalej v záujme dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia.

43. Sťažovatelia namietajú spôsob výkladu a aplikácie § 5 ods. 3 a § 11 ods. 1 písm. a) a d) zákona o pôde:

Podľa § 5 ods. 3 zákona o pôde povinná osoba je povinná s nehnuteľnosťami až do ich vydania oprávnenej osobe nakladať so starostlivosťou riadneho hospodára, odo dňa účinnosti tohto zákona nemôže tieto veci, ich súčasti a príslušenstvo previesť do vlastníctva

iného. Také právne úkony sú neplatné. Právo na náhradu škody, ktorú povinná osoba spôsobí oprávnenej osobe porušením týchto povinností, zostáva ustanovením § 28 nedotknuté.

Podľa § 11 ods. 1 písm. a), d) zákona o pôde pozemky alebo ich časti nemožno vydať v prípade, že a) pozemok je vo vlastníctve fyzickej osoby alebo k pozemku bolo zriadené právo osobného užívania, s výnimkou prípadov uvedených v § 8... d) pozemok bol po prechode alebo prevode do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby zastavaný; pozemok možno vydať, ak stavba nebráni poľnohospodárskemu alebo lesnému využitiu pozemku.

44. Ústavný súd už konštatoval, že účelom reštitučných zákonov (vrátane zákona o pôde) je zmiernenie následkov niektorých majetkových a iných krívd, ktoré vznikli v tzv. rozhodnom období (t. j. od 25. februára 1948 do 1. januára 1990), pričom toto zmiernenie môže spočívať len v tom, že štátom odňaté veci budú vydané (vrátené) tomu, komu boli odňaté, a keď táto osoba už nežije, jeho blízkym príbuzným alebo iným osobám, ktoré určujú tieto zákony. Reštitučné predpisy neboli vydané na ten účel, aby spôsobili zánik vlastníckeho práva oprávnených osôb, ale aby im uľahčili obnovenie tohto vlastníckeho práva (III. ÚS 178/06).

45. Rešpektujúc tieto princípy, zákonodarca upravil i vedenie reštitučného konania, v ktorom správne orgány v prvom stupni rozhodujú podľa zákona o pôde o uplatnených reštitučných nárokoch a ich rozhodnutia sú preskúmané súdmi. Ako aj z obsahu sťažností sťažovateľov vyplýva, ani sťažovatelia nespochybňujú výklad krajského súdu, pokiaľ tento s odkazom na judikatúru ustálil rozhodný čas pre posudzovanie splnenia podmienok pre prípady, v ktorých pozemky alebo ich časti nemožno vydať (§ 11 zákona o pôde). Zákon o pôde vychádzal z toho, že dňom jeho účinnosti povinné osoby smú s pozemkami, ktoré sú predmetom reštitúcie, až do ich vydania oprávnenej osobe nakladať iba so starostlivosťou riadneho hospodára a nesmú nimi disponovať (§ 5 zákona o pôde), pričom ak tento zákaz porušia, právny úkon je absolútne neplatný, a teda naň nemožno prihliadať. Tieto ustanovenia majú byť vykladané a aplikované v záujme naplnenia účelu reštitučného zákonodarstva, t. j. v záujme zachovania nehnuteľnosti a totožnosti povinnej osoby, ktoré sú

podmienkou dosiahnutia navrátenia pozemkov oprávnenej osobe, a teda dosiahnutia zmiernenia majetkovej krivdy. Správne orgány i správne sudy rozhodujúce o reštitučných žiadostiach nemôžu preto ani výkladom týchto ustanovení zmeniť tento ich skutočný účel a zmysel. Práve z tohto dôvodu nemôžu výkladom ani rozšíriť prípady umožňujúce vylúčenie pozemkov z naturálnej reštitúcie či vychádzať z toho, že osoba, ktorá získala vlastníctvo k pozemku prevodom po dni účinnosti zákona o pôde, nadobudla aj jeho vlastníctvo. To je zároveň aj dôvod, pre ktorý vo veci sťažovateľov nemohol ani najvyšší súd postupovať tak, ako to naznačujú sťažovatelia. Opačný prístup by bol popretím účelu a zmyslu reštitučného zákonodarstva. Aj podľa názoru ústavného súdu obstoí preto záver najvyššieho súdu, podľa ktorého boli splnené všetky zákonné podmienky na navrátenie vlastníctva oprávneným osobám.

46. Pokiaľ najvyšší súd poukázal na možnosť poskytnutia ochrany sťažovateľom v situácii duplicitného vlastníctva v inom samostatnom civilnom konaní, táto ochrana môže byť spôsobom naznačeným najvyšším súdom sťažovateľom poskytnutá aj podľa názoru ústavného súdu. Využitie tohto prostriedku riešenia však predpokladá vykonanie dokazovania v sporovom konaní, pretože iba tak môžu byť zachované procesné práva všetkých subjektov, ktorých sa konanie dotkne.

47. Reštituenti a sťažovatelia však nie sú v postavení prevodcov a nadobúdateľov pozemku tak, ako to naznačujú úvahy sťažovateľov o význame ich dobromyseľnosti a potrebe poskytnúť im ochranu na úkor nedbalého vlastníka. Právnym titulom svedčiacim sťažovateľom môže byť ich dobromyseľnosť iba v spojení s inštitútom vydržania podľa predpisov občianskeho práva – iba v prípade, ak sťažovatelia preukážu nadobudnutie svojho vlastníckeho práva vydržaním, disponujú rovnocenným titulom nadobudnutia vlastníctva vo vzťahu k titulu vlastníctva, ktorý svedčí reštituentom. Inak patria sťažovateľom iba práva z neplatnosti zmlúv smerujúce voči ich právnym predchodcom. Nemožno zároveň zabudnúť ani na to, že nie sťažovatelia, ale povinná osoba bola tým subjektom, ktorá neplatnosť prevodov vlastníckeho práva spôsobila, a to porušením zákazu nakladania s nehnuteľnosťou. Vzhľadom na účel a zmysel reštitučných noriem je potom pre posúdenie zodpovednosti za škodu spôsobenú neplatnosťou zmluvy o prevode vlastníckeho práva bez

významu, či povinná osoba v danom čase vedela o tom, že prevádza pozemky dotknuté reštitúciou, alebo o tom nevedela, prípadne z akého dôvodu.

48. Z pohľadu ústavného súdu treba preto považovať za rozhodujúce, že najvyšší súd svoj právny názor primerane odôvodnil, nepostupoval arbitrárne, rešpektoval zmysel a účel zákona o pôde, a to aj napriek tomu, že sťažovateľom požadovanú ochranu v danom type konania neposkytol, pretože im ju vzhľadom na svoju právomoc ani poskytnúť nemohol. Argumentácia najvyššieho súdu nie je vnútorne rozporná, predstavuje jeden z prípustných a ústavne konformných spôsobov právneho posúdenia uvedeného skutkového stavu.

49. Pretože najvyšší súd interpretoval aplikované ustanovenia právnej úpravy spôsobom, ktorý nepovažuje ústavný súd za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, jeho rozhodnutie sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 tak nie je z ústavného hľadiska neospravedliteľné ani neudržateľné. Ústavný súd preto nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 dohovoru) a postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o ich odvolaniach. Sťažnosť sťažovateľov v 1. – 12. rade v tejto časti z tohto dôvodu odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

50. Pokiaľ sťažovatelia v 1. – 9. rade ďalej namietali, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžr 3/2017 z 30. mája 2018 došlo k porušeniu ich základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu a sťažovatelia v 10. a 11. rade i k porušeniu ich základného práva na vlastníctvo podľa čl. 11 ods. 1 listiny, dôvodili tým, že porušenie týchto práv vyplýva z porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rovnakým rozhodnutím. Vzhľadom na to, že ústavný súd považoval sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru za zjavne neopodstatnenú, odmietol i s ohľadom na argumentáciu samotných sťažovateľov podľa § 25 zákona o ústavnom súde ich sťažnosť i v tejto časti z rovnakého dôvodu.

51. Ostáva navyše dodať, že za daného stavu, keď rozhodnutím okresného úradu vzniká duplicitné vlastníctvo ako dôsledok stretu dvoch nezávislých vlastníckych titulov a na riešenie tejto otázky je daná právomoc všeobecných súdov v konaní o určenie vlastníckeho práva, ústavný súd považuje riešenie otázky porušenia základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľov za predčasné.

52. Pretože sťažnosti boli ústavným súdom odmietnuté ako celok, nebol už dôvod zaoberať sa ďalšími nárokmi uplatnenými sťažovateľmi vrátane návrhu sťažovateľa v 12. rade na priznanie spravodlivého zadosťučinenia.

53. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2019